

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı**

**ORTAÖĞRETİM
9. SINIF
TARİH DERSİ PROGRAMI**

ANKARA 2007

TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI
TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
GELİŞTİRME
ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU

İÇİNDEKİLER	SAYFA
İÇİNDEKİLER	2
GİRİŞ	3
Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları	3
Tarih Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları	4
Tarih Dersi Öğretim Programının Uygulanması ile İlgili Açıklamalar	5
Tarih Dersi Öğretim Programı Ünite ve Süreleri (9. Sınıf)	7
Tarih Dersi Öğretim Programının Temel Yaklaşımı	8
Ölçme ve Değerlendirme	11
Tarih Dersi Öğretim Programı (9. Sınıf)	20
KAYNAKÇA	27

GİRİŞ

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları:

I. Genel Amaçlar

Madde 2.

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı; kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

TARİH DERSİ GENEL AMAÇLARI

1. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmesindeki yerini kavratarak öğrencilerin laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmasını sağlamak.
2. Geçmiş, bugün ve gelecek algısında tarih bilinci kazandırmak.
3. Türk tarihini ve Türk kültürünü oluşturan temel öge ve süreçleri kavratarak öğrencilerin kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesinde sorumluluk almalarını sağlamak.
4. Millî kimliğin oluşumunu, bu kimliği oluşturan unsurları ve millî kimliğin korunması gerekliliğini kavratmak.
5. Geçmiş ve bugün arasında bağlantı kurarak millî birlik ve beraberliğin önemini kavratmak.
6. Tarih boyunca kurulmuş uygarlıklar ve yaşayan milletler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak.
7. Türk milletinin dünya kültür ve uygarlığının gelişmesindeki yerini ve insanlığa hizmetlerini kavratmak.
8. Öğrencilerin kendilerini kuşatan kültür dünyaları hakkında meraklarını gidermek.
9. Tarihin sadece siyasi değil, ekonomik, sosyal ve kültürel alanları kapsadığını fark ettirerek hayatın içinden insanların da tarihin öznesi olduğu bilincini kazandırmak.
10. Tarih alanında araştırma yaparken tarih biliminin yöntem ve tekniklerini, tarih bilimine ait kavramları ve tarihci becerilerini doğru kullanmalarını sağlamak.
11. Öğrencilerin farklı dönem, mekân ve kişilere ait toplumlararası siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz ederek bu etkileşimin günümüze yansımaları hakkında çıkarımlarda bulunmalarını sağlamak.
12. Barış, hoşgörü, karşılıklı anlayış, demokrasi ve insan hakları gibi temel değerlerin önemini kavratarak bunların korunması ve geliştirilmesi konusunda duyarlı olmalarını sağlamak.
13. Kendi kültür değerlerine bağlı kalarak farklı kültürlerle etkileşimde bulunabilmelerini sağlamak.
14. Kültür ve uygarlığın somut olan ya da olmayan mirası üzerinde tarih araştırmaları yaparak çalışkanlık, bilimsellik, sanatseverlik ve estetik değerleri kazandırmak.
15. Öğrencilere, tarihsel anlatıları yazılı ve sözlü ifade ederken Türk dilini doğru ve etkili kullanma becerisi kazandırmak.

PROGRAMIN UYGULANMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Ortaöğretimdeki tarih dersine alt yapı oluşturması ve öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin (ilköğretimde kazandığı bilgi, beceri ve değerler) tespit edilmesi için ilköğretim Sosyal Bilgiler (6–7. sınıflar) ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi dersleri öğretim programları incelenmelidir.
2. “Tarih Bilimi ” ünitesi anahtar ünite olarak hazırlanmıştır. Bu ünite de tarih metodolojisi ile ilgili kazanımlar yer almaktadır. Öğrencilerin bu ünite de kazandığı bilgi ve becerileri, diğer ünitelerde de kullanmaları sağlanmalıdır. Böylece kazanılan bilgi ve beceriler öğrenciler tarafından içselleştirilebilecektir. Örneğin; tarihî bir olay veya nesne hakkındaki farklı bakış açıları, sunulan kanıtlar ve verilerden yararlanarak sorgulama becerisi tüm tarih ünitelerinde kullanılabilir.
3. Tarih biliminin diğer bilimlerle ilişkisi ilgili ünitelerde vurgulanmalıdır. Örneğin “Uygarlığın Doğuşu ve İlk Uygarlıklar” ünitesinde arkeoloji ve coğrafya bilimlerine, “İlk Türk Devletleri Tarihi ve Uygarlığı” ünitesinde paleografya, epigrafi bilimlerine vurgu yapılmalıdır.
4. Ders işlenişleri ve etkinlikler tarihsel düşünme becerilerini edindirmeye ve geliştirmeye yönelik olmalıdır.
5. Kronolojik düşünme becerisi, olaylar arasındaki ilişkilerin incelenmesi veya tarihte sebep sonuç ilişkilerinin açıklanması açısından önemlidir. Bu anlayışla dersin kazanımları yazılırken kronolojiye dikkat edilmiştir. Ancak; bazı konuların bütüncül olarak işlenebilmesi için kronolojik kaygı olmadan kazanım içeriklerine uygun olarak seçilecek temalar (bilimsel gelişmeler, feodalizm, kölelik, demokrasi, insan hakları, din, ordu, aile, eğitim, denizcilik, doğal afetler, salgın hastalıklar, göç vb. temalar) proje görevi olarak öğrencilere verilmelidir.
6. Öğrencilerin tarihî olayları eş zamanlı (senkronik) algılamalarını sağlamak amacıyla harita vb. materyallerden yararlanılmalıdır. Eş zamanlı tarih şeritleri hazırlanmalıdır.
7. Kazanım, açıklama ve etkinlik örneklerinin yer aldığı program tablosu çok önemlidir. Derse ön hazırlık yapılırken genel amaçlar, ünite kazanımları ve açıklamalar dikkate alınmalıdır. Öğrencinin aktif katılımını sağlamak, dersi daha etkili ve zevkli hâle getirebilmek için farklı yöntem ve teknikleri içeren etkinlikler yapılmalıdır. Etkinlik tasarlanırken kazanımlar, açıklamalar, öğrenme stilleri, farklı zekâ türlerine sahip öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları ve okulun bulunduğu çevre göz önüne alınmalıdır.

8. Kazanımlar, siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik olayların birlikte verildiği bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmalıdır. Medeniyetlerin ve kültürlerin oluşumunda kadın ve erkeğin katkısına ve tarihin öznesinin “insan” olduğuna dikkat çekilmelidir.
9. Program uygulanırken ders içi ve diğer derslerle ilişkilendirmelere dikkat edilmeli diğer derslerin zümre öğretmenleriyle etkili bir iletişim kurulmalıdır.
10. Ders işlenişlerinde inceleme gezilerine önem verilmeli, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları) geziler düzenlenmelidir.
11. Tarih derslerinde görsel iletişim araçlarına yer verilmeli, tepegöz, slayt, bilgisayar, televizyon vs. etkin olarak kullanılmalıdır. Kazanımlarla ilgili belgesellerden, filmlerden vb. yararlanılmalıdır.
12. Ünite içeriklerine uygun kitap listeleri belirlenmeli, bu kitapların öğrenciler tarafından okunmaları sağlanmalıdır.

TARİH DERSİ (9. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTELER VE SÜRELERİ

Tarih dersi öğretim programı haftada 2 saat esas alınarak hazırlanmıştır. Tarih dersi (9. sınıf) öğretim programı 6 üniteden oluşmaktadır.

- 1.Ünite: Tarih Bilimi
- 2.Ünite: Uygarlığın Doğuşu ve İlk Uygarlıklar
- 3.Ünite: İlk Türk Devletleri
- 4.Ünite: İslam Tarihi ve Uygarlığı (13. Yüzyıla Kadar)
- 5.Ünite: Türk-İslam Devletleri (10-13. Yüzyıllar)
- 6.Ünite: Türkiye Tarihi (11-13. Yüzyıl)

TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE HAZIRLANACAK KİTAPLARIN FORMA SAYILARI AŞAĞIDA GÖSTERİLMİŞTİR

	DERS KİTABI		ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI	
	Kitap Boyutu	Forma Sayısı	Kitap Boyutu	Forma Sayısı
9. SINIF	19,5 x 27,5	11-14	SERBEST	SERBEST

TARİH DERSİ (9. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTELERİ, KAZANIM SAYILARI, SÜRELERİ VE ORANLARI

ÜNİTE	KAZANIM SAYISI	SÜRE/DERS SAATİ	ORANI (%)
Tarih Bilimi	9	14	20
Uygarlığın Doğuşu ve İlk Uygarlıklar	6	10	14
İlk Türk Devletleri	8	12	18
İslam Tarihi ve Uygarlığı (13. Yüzyıla Kadar)	7	10	16
Türk-İslam Devletleri (10-13. Yüzyıllar)	8	12	18
Türkiye Tarihi (11-13. Yüzyıl)	6	14	14
Toplam	44	72	100

TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL YAKLAŞIMI

Günümüzde siyasi, sosyal, ekonomik ve teknolojik alanlarda yaşanan hızlı değişme, bireylerin ve toplumların karşılaştığı karmaşık sorunlar, toplumsal kalkınmada insan faktörü, insanlar arası ilişkiler ve toplumsal değerler tarih öğretiminin yenilenmesi açısından önem taşımaktadır.

Dünyayı anlama ve anlamlandırmada eğitim programlarının sürekli geliştirilmesi, gelecek nesillere daha iyi imkânlar sunmak ve öğrencilerin bilinçli vatandaşlar olarak yetiştirilmelerini sağlamak açısından son derece önemlidir. Bu açıdan, tarihe duyarlı ve tarih bilincine sahip insan yetiştirmek tarih dersi öğretim programının temel amaçları arasındadır.

Eğitim ve öğretim alanındaki gelişmelerin, uygulanan yöntem ve teknikler ile eğitim araçlarındaki değişimin öğretim programlarına yansımaları gereklidir. Tarih alanında yapılan araştırmalar ve yeni yayınlar tarih dersinin içeriğinin güncellenmesi gerektiğini de göstermektedir.

Programın Temel Yaklaşımı

Bilgi, insanlık tarihinin her döneminde önemini korumuştur. Çağımızda ise tartışılmaz üstünlük “bilgiyi üreten” ve “bilgiyi kullanan”larındadır. Bilgiyi üreten ve kullanan donanımlı insan gücünün yetiştirilmesi de eğitimin temel amaçlarındandır.

Millî Eğitim Şûrası ve benzeri çalışmalarda sıklıkla, öğretim programlarının, öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerine, sorun çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine imkân sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç olduğu dile getirilmektedir. Tüm bu ihtiyaçlar doğrultusunda, dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak öğretim programlarında yeni yaklaşımlar dikkate çekilmektedir. Bu nedenle programda, bilginin taşıdığı değeri ve öğrencilerin var olan deneyimleri dikkate alınarak onların yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım izlenmiştir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine imkân sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır.

Bu anlayış doğrultusunda Tarih Dersi Öğretim Programı,

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.

3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, araştırmaya, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Millî değerleri merkeze alarak evrensel değerlere saygılı olmaya önem verir.
7. Öğrencilerin ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına imkân sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.

Programın Yapısı

Tarih Dersi Öğretim Programı'nda; kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamalar yer almaktadır.

Kazanımlar

Kazanımlar; öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri tutum ve alışkanlıkları kapsamaktadır.

Etkinlik Örnekleri

Programda yer alan kazanımların hayata geçirilmesi ve hedeflenen bilgi, beceri, değer, tutum ve alışkanlıkların kazandırılması için çeşitli etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Bu etkinlikler birer öneri niteliğindedir.

Öğretmen, bu etkinlikleri olduğu gibi veya çeşitli değişiklikler yaparak uygulayabilir. Yeni etkinlikler hazırlanır ve uygulanırken bunların hangi kazanımlara yönelik olduğuna dikkat edilmeli, ayrıca öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır.

Programdaki etkinlikler, öğrenci merkezli ve öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır.

Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle sürekli iletişim içinde olmaları ve etkinliklerin her aşamasında katılımcı olarak yer almaları programın uygulanması açısından önemlidir.

Açıklamalar

Uyarı, ders içi ilişkilendirme ve diğer derslerle ilişkilendirme ile ilgili açıklayıcı ve işlenecek konuların sınırlarını belirleyen ifadelerin yer aldığı bölümdür.

Temel Beceriler

Temel beceriler, öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişimleriyle bağlantılı, yatay olarak bir yılın sonunda, dikey olarak da on birinci sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir. Tarih Dersi Öğretim Programı içerdiği kazanımlarla bu temel becerilerin ve derse özgü becerilerin geliştirilmesini hedeflemektedir. Tarih Dersi Öğretim Programı ile ulaşılması beklenen temel beceriler şunlardır:

- Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma
- Eleştirel düşünme
- Yaratıcı düşünme
- İletişim kurma
- Araştırma-sorgulama
- Sorun çözme
- Bilgi teknolojilerini kullanma
- Girişimcilik
- Gözlem yapma
- Değişim ve sürekliliği algılama
- Mekânı algılama
- Sosyal katılım

Tarih Dersi Öğretim Programı'nda yer alan tarihsel düşünme becerileri şunlardır:

- Kronolojik düşünme
- Tarihsel kavrama
- Tarihsel analiz ve yorum
- Tarihsel sorun analizi ve karar verme
- Tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma

TARİH DERSİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Son yıllardaki bilimsel ve teknolojik değişim ve gelişmeler, toplumun bireylerden beklediği nitelik, bilgi ve becerilerin farklılaşmasına sebep olmuştur. Bu açıdan öğretim programlarıyla temel bilgi ve becerilerin yanı sıra eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yorum yapma, takım çalışması, problem çözme, öz yönetim, bağımsız çalışma, araştırma yapma, empati kurma, analitik düşünme vb. bilgi, beceri, yetenek ve tutumların öğrencilere kazandırılması bir gereklilik olmuştur. Öğretim programlarındaki değişimler, bu tür bilgi ve becerilerin kazanılıp kazanılmadığının ve ne oranda kazanıldığının değerlendirilmesinde çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirme, doğru-yanlış vb. madde türlerinden oluşan geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarının yanı sıra, öğrencilerin bu tür kazanımlara sahip olup olmadıklarına ilişkin doğrudan gözlem yapma imkânı sağlayan performansa dayalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımının kullanılmasını zorunlu kılmaktadır.

Performansa dayalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı farklı uzmanlar tarafından otantik değerlendirme ya da alternatif değerlendirme olarak da adlandırılmaktadır. Performansa dayalı değerlendirmede, öğrencinin sahip olduğu bilgi, beceri, yetenek ve tutumları gerçek yaşamdakine benzer bir durumda ya da ortamda kullanıp kullanamayacağını tespit edilmesi ve gelişimi hakkında öğrenciye geri bildirim verilmesi esastır. Bir öğrencinin tarihi araştırma süreçlerine ilişkin çoktan seçmeli bir testte başarılı olması; kendisinden tarihle ilgili bir konuda araştırma yapması istendiğinde de başarılı olacağı ya da bildiği varsayılan bu süreçleri doğru bir şekilde kullanabileceği anlamına gelmemektedir. Öğrencinin tarihî bir konuda araştırma yapıp yapamayacağını doğrudan gözlemleyebilmenin en etkili yolu öğrenciye araştırma yaptırmaktır.

Ancak, unutulmamalıdır ki **performansa dayalı değerlendirme yaklaşımının kullanılması geleneksel değerlendirme yaklaşımının, ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılmayacağı anlamına gelmemektedir. Öğrencinin gelişim ve ilerlemesinin en iyi şekilde değerlendirilebilmesi, her iki yaklaşımın (performansa dayalı ve geleneksel) birlikte ve dengeli bir şekilde kullanılmasıyla mümkündür.**

Performansa dayalı değerlendirme iki bölümden oluşmaktadır: Performans görevleri ve değerlendirme araçları.

1. Performans görevleri: Performans görevleri belirli ölçütlere göre değerlendirilen öğrenme etkinlikleridir. Kısa süreli, uzun süreli ya da birden fazla beceriyi gerektiren projeler şeklinde olabilir. Performans görevleri öğrencilerin belirli bilgi ve becerileri gösterme ve

uygulama yeteneklerini değerlendirmekte kullanılmaktadır. Performans görevleri sürecin ya da ürünün değerlendirilmesini sağlar.

Performans görevleri bireysel ya da grup değerlendirmeleri şeklinde düzenlenebilir. Hangi tür performans görevinin kullanılacağı sınıf seviyesine, sınıf ve okulun olanaklarına (çevresel, sınıf mevcudu vb.), dersin işleniş şekline bağlı olarak belirlenebilir. **Öğretim programlarında yer alan performans görevleri örnek olarak verilmiştir. Öğretmenler bu örnekleri aynen kullanabilecekleri gibi, bu görevleri yukarıda belirtilen koşullara bağlı olarak yeniden yapılandırabilirler.**

Performans görevlerine örnek olarak *yaratıcı performanslar* (sergi, dergi, gazete, pano, tarih şeridi, maket hazırlama, rol oynama vb.), *yazılı görevler* (araştırma raporu, makale, kompozisyon, açık uçlu soruları cevaplama, projeler vb.), *sunular*, *sınıf dışı çalışmalar* (işlenecek konu hakkında bilgi toplama, metin okuma, görüşme yapma, etkinlikte kullanılacak materyalleri hazırlama vb.) gibi etkinlikler verilebilir.

Ancak, tüm bu etkinliklerin ya da uygulamaların ölçme ve değerlendirme olarak adlandırılabilmesi için ya da not verme amaçlı kullanılabilmesi için mutlaka önceden hazırlanan ölçütlere dayalı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Ölçütlerin değerlendirme öncesinde öğrencilerle paylaşılması, değerlendirmenin amacına ulaşabilmesi için de öğrencilerin performansları hakkında onlara geri bildirim verilmesi gereklidir.

Değerlendirme yaparken kullanılacak araçlar aşağıda sunulmuştur:

2. Değerlendirme Araçları

a) Not Alma (Anekdotsal Kayıtlar)

Not alma, öğretmenin dersin işlenişi ya da bir etkinliğin gerçekleştirilmesi sırasında öğrencilerin performanslarına ilişkin gözlemleri kaydetmesidir. Bu notlar bir dosyada ya da defterde toplanabilir. Notların üzerine tarih ve etkinliğin adının belirtilmesi gereklidir. Ancak, bu kayıtlar not verme amaçlı değil, gözlemleri kaydetmek için kullanılmalıdır.

<i>Tarih: .././.....</i>	<i>Etkinliğin Adı:</i>
<i>Sınıf listesi</i>	<i>Notlar</i>
<i>Özgür Özdemir</i>	<i>_____Sınıftaki tartışmaya pek fazla katılmadı. Konuya ilişkin daha fazla çalışma yapmalı.</i>
<i>Elif Ülger</i>	_____
	_____

b) Kontrol Listeleri

Kontrol listeleri, gözlenilmesi istenen bilgi, beceri, işlem ve tutumların listesidir. Bunlar öğrencinin hedeflenen düzeye gelip gelmediğini belirlemek için kullanılır.

Kontrol listelerinin dersin işlenişi ya da etkinliğin gerçekleştirilmesi sırasında doldurulması daha yararlı olacaktır. Listeler sıklıkla kullanılabilir şekilde tasarlanmalıdır. Kontrol listeleri gözlemlerin kaydı için kullanılmalı, not verme amaçlı kullanılmamalıdır.

Aşağıdaki kontrol listesi öğrencinin tarihî bir konuda araştırma yaparken göstermiş olduğu performansa ilişkin gözlemlerin kaydedilmesi için hazırlanmıştır.
Mevcut ölçütleri okuduktan sonra, bunların öğrenci tarafından sergilendiğini düşünüyorsanız “Evet”, düşünmüyorsanız “Hayır” sütununa X işareti koyunuz. Öğrencinin performansına ilişkin diğer düşüncelerinizi ise “Yorum” sütununa not edebilirsiniz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Yorum
Araştırma Süreci			
1. Araştırmaya başlamadan önce uygun bir araştırma planı hazırladı.			
2. Araştırma için verilen süreyi etkili şekilde kullandı.			
3. Konuya ilişkin doğru kaynakları topladı.			
4. İhtiyaç duyduğu durumlarda başkalarından yardım istedi.			
5. Araştırma raporunu zamanında teslim etti.			
6.			
7.			
Araştırma Raporu			
1. Konuya ilişkin kavramları doğru ve yerinde kullandı.			
2. Kaynaklardan elde ettiği bilgileri doğru şekilde yorumladı.			
3. Kendi yorumlarını kattı.			
4. Yapmış olduğu yorumları tarihî kanıtlarla destekledi.			
5. Dil bilgisi ve yazım kurallarını doğru şekilde kullandı.			
6.			
7.			

+c) Derecelendirme Ölçekleri

Derecelendirme ölçekleri, öğrencinin çalışma sırasında istenilen bilgi, beceri, işlem ya da tutumları ne oranda kazandığını tespit etmek için kullanılan araçlardır. Derecelendirme ölçekleri not verme amaçlı kullanılabilir.

Aşağıdaki derecelendirme ölçeği örneği öğrencinin tarihî bir konuda araştırma yaparken göstermiş olduğu performansın değerlendirilmesi için hazırlanmıştır.
Mevcut ölçütleri okuduktan sonra, bunların öğrenci tarafından ne oranda sergilendiğini düşünüyorsanız ilgili sütuna X işareti koyunuz.

5 – Çok iyi 4 – İyi 3 – Orta 2 – Kötü 1 – Yetersiz

Ölçütler	5	4	3	2	1
Araştırma Süreci					
4. Yapmış olduğu yorumları tarihî kanıtlarla destekledi.					
5. Dil bilgisi ve yazım kurallarını doğru şekilde kullandı.					
1. Araştırmaya başlamadan önce uygun bir araştırma planı hazırladı.	5	4	3	2	1
2. Araştırma için verilen süreyi etkili şekilde kullandı.					
3. Konuya ilişkin doğru kaynakları topladı.					
4. İhtiyaç duyduğu durumlarda başkalarından yardım istedi.					
5. Araştırma raporunu zamanında teslim etti.					
6.					
7.					
Araştırma Raporu					
1. Konuya ilişkin kavramları doğru ve yerinde kullandı.	5	4	3	2	1
2. Kaynaklardan elde ettiği bilgileri doğru şekilde yorumladı.					
3. Kendi yorumlarını kattı.					

Puanlama: Ölçüt sayısının örnekteki gibi 10 olduğu varsayıldığında, öğrencinin bu formdan alacağı en yüksek puan $10 \times 5 = 50$ ' dir. Örneğin, öğrenci 50 üzerinden 30 puan almış olsun. Öğrencinin formda almış olduğu puan, yüzlük not sistemine dönüştürülür: $100 \times 30 = 3000$, $3000 / 50 = 60$ ' dir. 60, öğrencinin yüz üzerinden almış olduğu puandır.

d) Dereceli Puanlama Anahtarı

Dereceli puanlama anahtarı; bir ürünün, çalışmanın, etkinliğin ya da cevabın niteliğinin değerlendirilmesinde kullanılan puanlama rehberidir (Popham, 2000). Dereceli puanlama anahtarı, öğrenci performansını belirli ölçütlerle değerlendirebilmek için hazırlanan bir çeşit derecelendirme ölçeği olarak da tanımlanabilir. Dereceli puanlama anahtarı, öğretmenin öğrencilerden beklentilerini açıkça belirttiği için öğrenme-öğretme sürecinde, hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından yararlı bilgiler sağlar. Dereceli puanlama anahtarları sayesinde öğretmenin öğrencilerden beklentileri somut ve anlaşılır hâle gelir. Böylece öğrenciler, kendilerinden beklenenin ne olduğunu bilirler ve kabul edilebilir bir performans görevinin hangi ölçütleri karşılama gerektiğini anlarlar. Dereceli puanlama anahtarı daha nesnel bir değerlendirme aracıdır. Öğrencinin performansı karne notu olarak değerlendirilecek ise değerlendirme aracı olarak dereceli puanlama anahtarının kullanılması önerilmektedir.

Aşağıda öğrencilerin tarihî bir konuda araştırma yaparken göstermiş oldukları performansı değerlendirmek için dereceli puanlama anahtarı örneği sunulmuştur. **Formda yer alan ölçütler örnektir. Ölçütlerin içeriği ve sayısı, sınıfın koşulları, öğrenci seviyesi, etkinlik içeriği, dersin işlenişi, öğretmenin beklentileri göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılabilir.**

Aşağıdaki dereceli puanlama anahtarı örneği öğrencinin tarih dersi ile ilgili bir konuda araştırma yaparken göstermiş olduğu performansın değerlendirilmesi için hazırlanmıştır.
Mevcut ölçütleri okuduktan sonra, bu ölçütlere ilişkin açıklamalardan hangisinin öğrencinin performansını tam olarak yansıttığını düşünüyorsanız, o açıklamaya ilişkin puanı ilgili sütuna yazınız.

Ölçütler					Puan
Araştırma Süreci	4	3	2	1	
1. Plan oluşturma ve uygulama	Araştırma öncesinde araştırma sürecini etkili şekilde planladı ve planını öğretmeniyle paylaştı. Yapmış olduğu plana tam anlamıyla uydu. Araştırma raporunu tam zamanında teslim etti.	Araştırma öncesinde araştırma sürecine ilişkin plan yaptı. Yapmış olduğu plana çoğunlukla uydu. Araştırma raporunu zamanında teslim etti.	Araştırma sürecine ilişkin planlama yaptı, ancak plana tam anlamıyla uymadı. Araştırma raporunu teslim tarihinden bir – iki gün sonra teslim etti.	Araştırma süreci öncesinde bir plan yapmadı. Araştırma raporunu oldukça geç teslim etti.	
2.Kaynak kullanma	Konuya ilişkin çok fazla ve çeşitli kaynaklar kullandı. Toplamış olduğu kaynakları pratik bir şekilde düzenledi. Kullandığı kaynaklar konuyla ilişkiliydi.	Konuya ilişkin yeterli sayıda kaynak kullandı. Kaynakların çoğunluğu konuyla ilişkiliydi. Kaynaklarını düzenledi.	Konuya ilişkin kaynak kullandı, ancak kaynaklardan bir kısmı konuyla tam anlamıyla ilişkili değildi.	Konuyla ilgili olarak yeteri kadar kaynak kullanmadı. Kullandığı kaynaklar ders kitabı ile sınırlıydı.	
3. İş birliği yapma	Araştırma sürecinde ihtiyaç duyduğu yerlerde öğretmeninden, arkadaşlarından ve etrafındaki ilgili kişilerden yardım istedi. Gerekli olduğunda arkadaşlarıyla iş birliği yaptı. Arkadaşlarını kendi araştırmaları konusunda teşvik etti.	Araştırma sürecinde ihtiyaç duyduğu yerlerde öğretmeninden yardım istedi. Gerekli durumlarda arkadaşlarıyla iş birliği yaptı.	Araştırma sürecinde, ihtiyaç duyduğu hâlde, sadece bir iki kez öğretmeninden yardım istedi. Arkadaşlarıyla pek fazla iş birliği yapmadı.	Araştırma sürecinde ihtiyaç duyduğu konularda hiç kimseden yardım istemedi ve arkadaşlarıyla gerekli durumlarda iş birliğinde bulunmadı.	
4					
Araştırma Raporu	4	3	2	1	Puan
1. Kavrama	Konuya ilişkin kavram, olgu ve prensipleri doğru ve yerinde kullandı. Konuya kendi yorumlarını da kattı.	Konuya ilişkin kavram, olgu ve prensipleri doğru şekilde kullandı. Bazı yerlerde kendi yorumlarını kattı.	Konuya ilişkin kavram, olgu ve prensipleri kullanırken bazı hatalar yaptı. Pek fazla yorum yapmadı.	Konuya ilişkin kavram, olgu ve prensipleri kullanırken ciddi hatalar yaptı. Tamamen kitaptan aldıklarını aktardı.	
2.Kaynak kullanma	Kaynaklardaki bilgileri doğru bir şekilde sundu. Yapmış olduğu yorumları ve çıkarımları uygun kaynaklardaki kanıtlarla destekledi.	Kaynaklardaki bilgileri doğru şekilde kullandı. Yorumlarının bazılarını uygun kanıtlarla destekledi.	Kaynaklardaki bilgileri aktarırken bazı hatalar yaptı. Çoğu zaman kaynaklardaki bilgileri olduğu gibi aktardı.	Kaynaklardan edindiği bilgileri hiçbir yorum katmadan olduğu gibi aktardı.	
3. Dil kullanımı	Dil bilgisi ve yazım kurallarını doğru ve tam olarak kullandı.	Dil bilgisi ve yazım kurallarını kullanırken az sayıda önemsiz hata yaptı.	Dil bilgisi ve yazım kurallarını kullanırken bazı ciddi hatalar yaptı.	Ciddi ve çok sayıda dil bilgisi ve yazım kuralı hatası yaptı.	
4					
5					

Puanlama: Ölçüt sayısının 6 olduğu varsayıldığında, öğrencinin bu formdan alabileceği en yüksek puan $6 \times 4 = 24$ ' tür. Öğrencinin almış olduğu puanın not olarak

kullanılması için yüzlük not sistemine çevrilmesi gerekmektedir. Örneğin öğrenci bu formdan 24 puan üzerinden 16 puan almış olsun: $100 \times 16 = 1600$, $1600 / 24 = 67$ dir. 67, öğrencinin yüzlük sistemde almış olduğu puandır.

Ölçme ve Değerlendirmede Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

1. Performansa dayalı değerlendirme yaklaşımının kullanılması, geleneksel ölçme değerlendirme araçlarının kullanılmayacağı anlamına gelmemektedir. Öğrencinin öğrenme ve kazanımlarına ilişkin tam ve doğru bilgi edinmek her iki değerlendirme yaklaşımının birlikte ve dengeli bir şekilde kullanılmasıyla mümkündür.

2. Tarih Dersi Öğretim Programı'nda sunulan ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin formlar örnek olarak sunulmuştur. Bu formların aynı şekilde kullanılması zorunlu değildir. **Formlar ve formlarda yer alan ölçütler; sınıf mevcudu, çevre ve sınıf imkânları, dersin işleniş yöntemi, dersin süresi vb. faktörler göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılabilir.** Formların kullanımı daha pratik bir hâle getirilebilir.

Örneğin, formun başlangıç kısmı aşağıda sunulduğu şekilde düzenlendiğinde aynı form, öğretmen tarafından değerlendirme amaçlı kullanılabilmesi gibi öz değerlendirme ve akran değerlendirme için de kullanılabilir.

Değerlendiren: ☐ Öğretmen ☐ Akran ☐ Öğrencinin kendisi
Değerlendirilen öğrencinin adı, soyadı:
Değerlendirme tarihi:/...../.....

Not: Sınıf mevcudunun çok olduğu durumlarda sınıf listesi, değerlendirme formu şeklinde yeniden düzenlenebilir:

Sınıf Listesi	1. Araştırma öncesinde kapsamlı bir plan yaptı.					2. Araştırma raporunu zamanında teslim etti.					3.	4.
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1		
1. Özgür Özdemir												
2. Zeynep Dombaycı												
3.												
4.												

3. Sadece performans görevlerinin verilmesi ve bu görevlerin öğrencilere yaptırılması ile performansa dayalı değerlendirme yapılmış olmamaktadır.

Performansa dayalı değerlendirme yapmak için verilen performans görevlerinde öğrencilerin göstermiş olduğu performansın, daha önceden hazırlanmış ölçütlerden oluşan değerlendirme araçlarından (dereceli puanlama anahtarı, derecelendirme ölçeği vb.) biri ile değerlendirilmesi ve puanlanması gerekmektedir.

4. Sınıfta yapılan her türlü etkinliğin değerlendirilmesi zorunlu değildir. Öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini en etkili şekilde ölçtüğü düşünülen etkinlikler bir değerlendirme aracı kullanılarak değerlendirilmeli ve nota dönüştürülmelidir.

5. Değerlendirme amaçlı kullanılan formlar, etkinliğin ya da performans görevinin öğrenci tarafından sınıf içinde gerçekleştirilmesi sırasında doldurulmalıdır.

6. Sınıf mevcudunun kalabalık olduğu durumlarda, öğrencilerin her performans görevi için tek tek değerlendirilmesi çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Grup çalışması şeklinde verilen performans görevlerinde, her grup ayrı ayrı değerlendirilir ve grubun aldığı not ya da puan tüm grup üyelerine verilir. Başka bir deyişle, bir grubun tüm üyeleri aynı notu ya da puanı almalıdır.

7. Performans görevleri ve bunların değerlendirilmesinde kullanılan ölçütler **mutlaka** Tarih Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlarla uyumlu olmalıdır.

8. Tarih Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımların not ile değerlendirilmesinde çoktan seçmeli, eşleştirme, kısa cevaplı, doğru – yanlış vb. madde türlerinden oluşan sınav ya da testlerin yanı sıra performans görevleri kullanılabilir.

TARİH DERSİNDE KULLANILABİLECEK PERFORMANS GÖREVİ ÖRNEKLERİ

KAZANDIRILMASI HEDEFLENEN BİLGİ VE BECERİLER	PERFORMANS GÖREVİ ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR	DEĞERLENDİRME (puanlama) ARAÇLARI
• Tarihi terminolojiyi doğru ve yerinde kullanma • Farklı ve çok sayıda tarihi kaynağa ulaşma, kaynakları kullanma ve analiz etme • Tarihi konular hakkında sorular sorma ve cevaplama • Tarihi empati kurma • Farklı kültür, görüş, inançtan olan kişilere saygı ve hoşgörü gösterme • Tarihi süreç içinde ve süreçler (geçmiş, bugün, gelecek) arasında bağlantılar kurma • Geçmişteki insanlar, olaylar, durumlar, toplumlar, dönemler, tarihler, fikirler, inançlar, hareketler ve değişimler hakkındaki bilgileri kavrama ve kullanma • Tarihi olayların, inanışların, tutumların, süreçlerin ve durumların karakteristik özelliklerini kavrama • Tarihi yorumları analiz etme ve açıklama	Yaratıcı Performanslar: Sergi, tarih şeridi, harita, sınıf ya da okul panosu, rol oynama, tartışma (münazara)	Öğrencilerin tarihî kavram, olay, olgu ve prensiplere ilişkin kavramalarını göstermelerinin yanı sıra, iletişim kurma, kendini ifade etme, yaratıcılık, katılım, kendini değerlendirme, sorumluluk alma, sorun çözme, eleştirel düşünme, iş birliği yapma vb. becerilerini göstermelerine imkân sağlamak için yaratıcı performans görevleri kullanılabilir. Öğrencilere yaratıcı performans görevlerini yerine getirirken kendi bilgilerini göstermek için farklı öğrenme ve iletişim becerilerini kullanma fırsatı sağlanmalıdır.	Dereceli Puanlama Anahtarı
	Yazılı görevler	Öğretmen tarafından öğrencinin ilerlemesi, öğrencilerin plan yapma, organize etme ve üretme becerileri hakkında bilgi veren yazılı ürünlerin toplanmasıdır. Bu çalışmalar bireysel ya da grup çalışması şeklinde olabilir. Yazılı raporlar sunularla birleştirilebilir ya da ayrı olarak değerlendirilebilir. Bu içerik, beceri gelişimi, göreve karşı öğrencilerin tutumunun yanı sıra yazılı materyalin oluşturulması sırasındaki öğrenme süreçlerini değerlendirmek için kullanılabilir.	Derecelendirme Ölçeği
	Sunular	Sunular, öğrencilerin bildiklerini ve kavradıklarını sözlü olarak diğer insanlara aktarma yeterliliklerinin değerlendirilmesinde kullanılabilir. Ayrıca, öğrencilerin topluluk önünde konuşma, düşüncelerini, görüşlerini paylaşma ve savunma, sözlü ve sözsüz iletişim öğelerini kullanma gibi beceri ve yeterliliklerinin değerlendirilmesinde etkili ölçme ve değerlendirme araçlarıdır. Sunular, bireysel ya da grup çalışması şeklinde olabilir. Bunlar yazılı ödevlerle de birleştirilebilir.	Kontrol Listesi
	Sınıf Dışı Çalışmalar	Bu çalışmalar öğrencinin sınıf dışında tamamlaması gereken çalışmalardır. Sınıfta işlenecek konu hakkında bilgi toplamak ve önceden hazırlık yapmak da görev olarak tanımlanabilir. Bu görevler, verilen metni okuma, konu hakkında araştırma yapma ya da sınıfta etkinlik yaparken kullanılacak materyalleri toplama vb. çalışmaları içerir.	Not alma

• Tarihi verileri elde etme ve kullanma • Yorumlarını tarihi kanıtlarla destekleme • Yaratıcı düşünme • (Hipotez oluşturma ve test etme, düşüncelerini geliştirmek için sorular sorma, kendi ve başkalarının yaklaşımını sorgulama, alternatif çözümler üretme) • Takım çalışması • (Çalışırken başkaları ile iş birliği yapma, iş bölümü yapma, fikir birliğine varma, sonuçlara ulaşmak için tartışma yönetme, diğerlerine geri bildirim verme) • Öz yönetim • (Amaçlara ulaşmak için çalışma, kişisel girişim gösterme, sorumluluk alma, gayret etme, zaman ve kaynakları düzenleme, önceliklerini belirleme, hazırlıklı olma, risk alma ve yönetme) • Yansıtıcı öğrenme / düşünme • (Kendini ve başkalarını değerlendirme, fırsatları ve kazanımları tanımlama, gelişim ve çalışma için amaç oluşturma, gelecek çalışmaları için ne öğrendiğini değerlendirme) • Sebep – sonuç ilişkisi kurma • Kronolojik düşünme • Araştırma yapma	Grafik düzenleyiciler: Kavram haritaları, tablo oluşturma, grafik oluşturma vb.	Grafik düzenleyiciler; tarihi kavramları, olayları, olguları, kanıtları ve detayları gruplama, sınıflama, kategorize etme vb. becerilerin test edilmesinde kullanılabilir. Öğrencilerin bilgi, düşünce ve kavramalarını organize etmelerinde, önemli yerleri not etme vb. becerilerin geliştirilmesinde grafik düzenleyiciler etkili olabilmektedir. Grafik düzenleyiciler sadece birer ölçme – değerlendirme aracı olarak değil, dersin anlatımı sırasında bir öğretim yöntemi ya da etkinliği olarak da kullanılabilir. Bunlar bireysel olarak öğrenci tarafından oluşturulabileceği gibi, sınıfla birlikte de oluşturulabilir. Grafik düzenleyiciler bilişsel gelişimi ilerletirken birleştirici düşünme ve disiplinler arası öğrenmeyi geliştirir.	Dereceli Puanlama Anahtarı
	Öz Değerlendirme ve Akran Değerlendirme	Öz değerlendirme ve akran değerlendirme öğrencilere öğrenmelerinin daha fazla sorumluluğunu almaları için fırsat sağlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin kendi çalışmalarını ve arkadaşlarının çalışmalarını eleştirel bir gözle değerlendirmelerine, yapmış olduğu değerlendirmeleri uygun bir dille ifade etme gibi konularda da fırsat sağlamaktadır. Öz değerlendirmede öğrenci kendi çalışmalarını değerlendirerek öğrenirken akran değerlendirmede öğrenci diğer öğrencilerin çalışmalarını değerlendirerek öğrenir.	Kontrol Listesi
	Öğrenci Ürün Dosyası Proje	Öğrenci ürün dosyası öğrencinin ders yılı içinde yapmış olduğu tüm çalışmaların yer aldığı dosyadır. Bu dosya öğrencinin yıl içinde göstermiş olduğu ilerlemenin değerlendirilmesi açısından önemlidir. Öğrencinin hazırlamış olduğu araştırma raporları, sunu kopyaları, öz ya da akran değerlendirme formları vb. çalışmaları ürün dosyasında yer alır. Ürün dosyasında yer alacak çalışmalara karar verilirken ve çalışmalar değerlendirilirken öğrenci ve öğretmenin birlikte çalışması önemlidir. Projeler, farklı bilgi ve becerilerin ölçülmesinde kullanılacak yazılı performans görevlerindedir. Öğrenciler bir yıl içinde istedikleri ders ya da derslerden proje hazırlayabilirler. Projeler mümkün olduğunca fazla sayıda bilgi ve beceriyi işe koşmayı gerektirecek şekilde tasarlanmalıdır. Sadece ürün olarak değil, projenin bazı kısımları sınıfta yaptırılarak süreç olarak da değerlendirilmeleri daha yararlı olacaktır. Projeler sunum, dergi, makale yazma vb. performans görevleri ile birleştirilerek de kullanılabilir.	Not alma

1. ÜNİTE: TARİH BİLİMİ

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1.Tarih biliminin konusunu, tarihçinin kullandığı kaynakları ve yöntemleri kavrar.	Tarih Bulmacası: Tarih biliminin tanımı, konusu ve tarihçinin kullandığı yöntemlerle ilgili bir kavram bulmacası hazırlanır. Tarih ve Tarihçi: Örnek olay ve nesnelere yararlanarak tarih biliminin konusu, tarihçinin kullandığı kaynaklar ve yöntemler tartışılır.	[!] Olay, olgu, yer, zaman, sebep-sonuç ilişkisi, kanıt, nesnellik kavramlarına değinilerek, kaynak arama, verileri sınıflandırma, verileri çözümlenme, verileri eleştirme, verilerin sentezi yöntemleri üzerinde durulacaktır. [!] Tarihî olayların zamana, mekâna ve konuya göre nasıl sınıflandırılacağı örneklerle belirtilecektir.
2.Tarihî olayların incelenmesinde yararlanılan “zaman kavramları” nı doğru ve yerinde kullanır.	Zaman Şeridi: Milat, çağ, yüzyıl vb. kavramlar kullanılarak tarih öncesi çağlar ve tarih çağlarıyla ilgili tarih şeridi hazırlanır. Zaman ve Takvim: Görsel ve yazılı materyallerden faydalanılarak geçmişten günümüze kadar kullanılan takvimler örneklendirilip incelenir.	[!] Çağ, yüzyıl, takvim, milat, hicret, değişim, süreklilik, kavramları üzerinde durulacaktır. [!] Tarih boyunca Türklerin kullandığı takvimlere değinilecektir.
3.Tarih öğrenmenin amaç ve yararlarını kavrar.	Toplumların Hafızası: Öğrencilerden hafızalarını kaybettiklerini ve bu durumun hayatlarını nasıl etkileyeceğini düşünmeleri istenir. Buradan hareketle tarihin, toplumsal hafızanın oluşumundaki önemiyle ilgili beyin fırtınası yaptırılır. Tarih öğrenmenin amaç ve yararlarıyla ilgili kompozisyon yazdırılır. Atatürk ve Tarih: Türk Tarih Kurumunun İnternet sitesi incelenerek Atatürk’ün tarih bilimiyle ilgili söz ve uygulamalarına örnekler verilir.	[!] Atatürk’ün Türk Tarih Kurumunu kurması ve desteklemesi, tarih bilimi ve Türk tarihine verdiği önem vurgulanacaktır.
4.Tarihî bir olayı değerlendirirken olayın yaşandığı dönemin koşullarını göz önünde bulundurmanın önemini kavrar.	Sen Olsaydın: Türk ve dünya tarihinden seçilmiş olayların siyasi, sosyolojik, coğrafi şartları göz önüne alınarak olayın kahramanlarıyla empati yapılır.	[!] Tarihî olayları değerlendirirken dönemin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik koşulları ile olayların geçtiği yerin coğrafi özelliklerinin dikkate alınması gerektiği vurgulanacaktır.
5.Tarihî bir olay, olgu veya nesne hakkındaki farklı bakış açılarını, sunulan kanıtlar ve verileri kullanarak sorgular.	Farklı Bakış Açuları: Türk tarihinden seçilmiş -Ankara Savaşı, kapitülasyonların verilmesi, Tanzimat Fermanı vb. - olaylarla ilgili farklı yorumları yansıtan tarih metinleri incelenerek bu görüşler tartışılır.	
6.Yeni bulgular ve bilimsel gelişmeler ışığında tarihî bilginin ve yorumların değişebilirliğini kavrar.	Yeni Belgeler Yeni Bilgiler: Araştırmalar sonucunda ortaya çıkan yeni belgeler ışığında tarihî bilginin ve yorumların nasıl değiştiği - Bilge Kağan Hazineleri, Osmanlı Devleti’nde ilk para, Meşrutiyet Dönemi kadın hareketleri gibi - sunulan örnekler üzerinden tartışılır.	

7.Tarih araştırmacılığı ve tarih yazımıyla ilgili yaklaşımları kavrar.	Hikâyeci Tarihten Bilimsel Tarihe: Seçilmiş örnek metinler üzerinden tarih yazıcılığının aşamaları ve hikâyeci tarih anlayışıyla bilimsel tarih anlayışı arasındaki farklar üzerinde durulur.	[!] Geçmişten günümüze tarih yazıcılığının geçirdiği aşamalar, tarih yazıcılığı örnekleri (şehnamecilik, vakanüvislik ve modern tarihçilik, aile tarihi, kadın tarihi vb.) ve tarih ekolleri vurgulanacaktır.
8.Tarih biliminin diğer bilimlerden nasıl yararlandığını açıklar.	Tarihî Bir Çeşme ve Hatırlattıkları: Tarihî bir çeşme resminden ya da fotoğrafından yola çıkarak coğrafya, arkeoloji, antropoloji, kronoloji, etnografya, edebiyat, epigrafi, filoloji gibi bilim dallarından nasıl yararlandığı sorgulanır.	[!] Tarihçinin diğer bilim dallarından (coğrafya, arkeoloji, antropoloji, kronoloji, etnografya, hukuk, edebiyat, felsefe paleografi, epigrafi, diplomatik, nümizmatik, sosyoloji, filoloji, ekoloji, istatistik, kimya vb.) nasıl yararlandığı birer örnekle işlenecektir.
9. Bir tarihçinin hayatından yola çıkarak, tarihçi olmanın gerektirdiği eğitim, ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerini kavrar.	Tarihle Bir Ömür: Prof. Dr. M. Fuad Köprülü, Prof. Dr. Halil İnalçık gibi tarihçilerin hayatı ve bilimsel çalışmaları hakkında araştırma yapılarak bir biyografi hazırlanır. Bir Tarihçi Gibi: Bir tarihçinin çalışma yöntemleri kullanılarak - kurum tarihi, yerel tarih, sözlü tarih, aile tarihi vb. konularda - çalışma yapılır.	[!]Atatürk'ün tarih yazıcılığıyla ilgili sözlerine değinilecektir.
Etkinlik :İnceleme gezisi :Uyarı :Ders içi ilişkilendirme : Diğer derslerle ilişkilendirme		

2. ÜNİTE: UYGARLIĞIN DOĞUŞU VE İLK UYGARLIKLAR

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Tarih öncesi çağlar ve tarih çağları ile bu dönemlerde meydana gelen gelişmeleri değerlendirir.	İnternette Tarih: Öğrencilerden, Türkiye'deki (Anadolu Medeniyetleri Müzesi vb.) ve dünyadaki arkeoloji müzelerinin İnternet sitelerinden tarih öncesi çağlara ait eserlere ilişkin resim ve bilgileri toplayarak sınıfta paylaşmaları istenir. Gezelim, Görelim: Çevrede bulunan arkeoloji müzelerine, arkeolojik buluntuların da sergilendiği müzelere veya tarihi mekânlara gezi düzenlenir.	[!] Eski Taş (Paleolitik), Orta Taş (Mezolitik), Yeni Taş (Neolitik) ile Bakır (Kalkolitik), Tunç, Demir devirleri işlenecektir. [!] Dünyanın ve Türkiye'nin tarih öncesi ve tarih çağlarına ait önemli yerleşmelerden (ilk uyarı dikkate alınarak) örnekler verilecektir. ↻ 1. ünitenin 8. kazanımıyla ilişkilendirilecektir.
2. İlk Çağ uygarlıklarının oluşumuna ve yayılışına etki eden faktörleri açıklar.	İlk Uygarlıklar: Dünya haritası kullanılarak İlk Çağ uygarlıklarının kurulduğu yerlerin özellikleri incelenir. Kral Yolu: Kral Yolu örneğinden yararlanarak uygarlıkların gelişimi ve çevre kültürlerle etkileşimi tartışılır.	[!] Uygarlık ve kültür kavramları vurgulanacaktır. [!] Uygarlıkların oluşumunda etkili olan coğrafi, siyasi, sosyal ve ekonomik koşullara değinilecektir. ☐ Coğrafya dersiyle ilişkilendirilecektir.
3. Mezopotamya, Mısır, İran, Hint, Çin ve Doğu Akdeniz'de kurulan ilk uygarlıkların siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapıları ile bu uygarlıkların birbirleriyle etkileşimini kavrar.	Yazının Serüveni: Tarihsel süreçte yazının ve alfabenin bulunuşu, gelişmesi ve etkileri araştırılır.	[!] Orta Asya kültür bölgeleri ve İskitler (Sakalar) de ele alınacaktır.
4. Anadolu'da yaşamış ilk uygarlıkların siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik yapılarını ve çevre uygarlıklarla etkileşimini açıklar.	Hititler: Hititler'i anlatan belgesel izlenir. Uygarlıklar Merkezi Anadolu: Türkiye'deki antik kentleri gösteren turizm amaçlı harita ve broşür hazırlanır. Anadolu ve Çevresindeki Uygarlıklar: Anadolu ve çevresindeki uygarlıkların siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarını gösteren karşılaştırmalı tablo hazırlanır. Tarih-Mekân: Çevrede bulunan arkeoloji müzelerine, arkeolojik buluntuların da sergilendiği müzelere veya Anadolu'da yaşamış ilk uygarlıklara ait mekânlara gezi düzenlenir.	[!] Hatti, Hitit, İyon, Urartu, Frig, Lidya uygarlıkları kronolojik olarak işlenecektir.
5. Ege ve Eski Yunan uygarlığının siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarını kavrar.	Zaman İçinde Yolculuk: Eski Yunan uygarlığında yetişmiş bilim insanlarıyla dönemin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarına ilişkin sanal röportaj yapılır.	[!] Makedonyalı İskender'in faaliyetlerine değinilecektir.
6. Roma uygarlığının siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarını kavrar.	Roma'da Yaşam: Romalıların günlük yaşamlarıyla ilgili bir metin yazılır. Yeni Bir Uygarlık: Uygarlıkları oluşturan unsurları ve bu üniteye yer alan uygarlıkların özelliklerini göz önünde bulundurarak bir uygarlık tasarlar.	[!] Roma devlet yapısı, Roma hukuku, Roma askerî teşkilatı ve mimarisi vurgulanacaktır. [!] Roma İmparatorluğu'nun dağılışına, Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'na kısaca değinilecektir.
[!] Bu ünite işlenirken uygarlıkların ortak mirasa katkıları ve günümüze etkileri vurgulanacaktır.		
[!] Öğrencilerin tarihî olayları eş zamanlı olarak algulamaları sağlanacaktır.		
: Etkinlik : İnceleme gezisi [!] : Uyarı ↻ : Ders içi ilişkilendirme ☐ : Diğer derslerle ilişkilendirme		

3. ÜNİTE: İLK TÜRK DEVLETLERİ

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Türk adının anlamını ve kökenini kavrar.	Türk'ün Adı: Türk adının anlamına ve kökenine ilişkin araştırma yapılır.	[!] Atatürk'ün Türk milleti hakkındaki düşüncelerine değinilecektir.
2. Orta Asya'nın coğrafi özelliklerini tanıır.	Orta Asya'dayız: Fiziki haritalardan yararlanılarak Orta Asya coğrafyasının özellikleri incelenir. Göç Yolları: Harita üzerinde Türklerin göç yolları ve göç ettikleri yerler incelenir.	[!] Orta Asya'nın coğrafi özellikleriyle ilk Türk göçleri ilişkilendirilecektir.
3. Asya Hun Devleti'nin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını değerlendirir.	Bozkırım Hazinesi: Döneme ilişkin kaynaklar ve arkeolojik bulgulardan, devlet ve toplum yapısına ilişkin çıkarımlarda bulunularak bir sunu hazırlanır.	[!] Ordu yapısı işlenirken ilk düzenli ordu ve “ordu-millet” anlayışına değinilecektir. [!] “Konar-göçerlik”, “yaylak” ve “kışlak” kavramları vurgulanacaktır. Günlük yaşamda atın önemine değinilecektir. 1. ünitenin 8. kazanımıyla ilişkilendirilecektir.
4. Kavimler Göçü'nün sebep ve sonuçlarını siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik açılarından değerlendirir.	Avrupa Şekilleniyor: Kavimler Göçü sonrası Avrupa'nın siyasi yapısı harita üzerinde incelenir.	[!] Feodalitenin ortaya çıkması üzerinde durulacaktır.
5. Avrupa Hun Devleti'nin siyasi faaliyetlerini ve Avrupa'ya etkilerini değerlendirir.	Atilla: Atilla'nın faaliyetlerine ilişkin araştırma yapılır. Margos Barışı: Antlaşma maddeleri içerik analizi yapılarak incelenir.	1. ünitenin 5. kazanımıyla ilişkilendirilecektir.
6. Kök Türk Devleti'nin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını açıklar.	Orhun Yazıtları: Seçilen metinlerden yararlanılarak Türk devlet yapısı, yöneticilerin halka karşı sorumlulukları vs. içerik analiziyle incelenir.	[!]Orhun Yazıtları'nın tarihsel önemi vurgulanacaktır. [!]Kök Türk Devleti'nin diğer devletlerle olan ilişkilerinde Türkistan'dan geçen ticaret yollarının etkileri vurgulanacaktır. [!] Türk toplumunda kadının konumuna değinilecektir.
7. Uygur Devleti'nin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını açıklar.	Kök Türkler-Uygurlar: Kök Türk ve Uygur devletleri siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapıları açısından tablo hazırlanarak karşılaştırılır. Destanların Anlattıkları: İlk Türk devletlerine ait destanlar incelenerek Türklerin bu dönemdeki yaşamlarıyla ilgili çıkarımlarda bulunur.	[!] Dönemin eserlerinden yararlanılarak Uygurların bilim, kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verilecektir. [!] Uygurların yerleşik hayata geçmeleri ve ticari ilişkilerinin Türk kültür hayatında meydana getirdiği değişim vurgulanacaktır.
8. Orta Asya ve Avrupa'da kurulan diğer Türk devlet ve topluluklarını tanıır.	Asya ve Avrupa'ya Bakış: Görsel materyallerden yararlanılarak Asya ve Avrupa'nın siyasi durumu incelenir. Orta Asya ve Avrupa'daki Türkler: Orta Asya ve Avrupa'da kurulan devletlerle ilgili bilgi kartları hazırlanır.	[!]Avarlar, Bulgarlar, Hazarlar, Macarlar, Peçenekler, Kıpçaklar (Kumanlar), Oğuzlar (Uzlar), Sabirler, Türgişler, Kırgızlar, Karluklar, Kimekler işlenecektir.
[!] Bu ünite işlenirken ilk Türk devletlerinin komşu devlet ve kültürlerle olan etkileşimi ve bu etkileşimin günümüze etkileri vurgulanacaktır. [!] Öğrencilerin tarihi olayları eş zamanlı olarak algılamaları sağlanacaktır. [!] İlk Türk Devletlerinde siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapıdaki değişim ve süreklilik vurgulanacaktır.		
: Etkinlik : İnceleme gezisi [!]: Uyarı : Ders içi ilişkilendirme : Diğer derslerle ilişkilendirme		

4. ÜNİTE: İSLAM TARİHİ VE UYGARLIĞI (13. YÜZYILA KADAR)

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. İslamiyetin doğuşu sırasında dünyanın ve Arap Yarımadasının genel durumunu açıklar.	Tarih Şeridi: İslamiyetin doğuşu sırasında dünyada hakim olan siyasi oluşum ve inançlar hakkında toplanan bilgiler görsel materyaller kullanarak sunulur.	[!] İslamiyetten önce Araplarla Türkler arasındaki ticari ilişkilere değinilecektir.
2. Hz. Muhammed'in hayatı ve faaliyetleri çerçevesinde İslamiyetin doğuşu ve yayılışını değerlendirir.	İslamiyet Yayılıyor: Sınıf dört gruba ayrılarak Bedir, Uhud, Hendek savaşları ve Hudeybiye Antlaşması ile ilgili araştırma yapılır. Araştırma sonuçları gruplar tarafından sunularak sınıf panosunda sergilenir.	[!] Hicretle birlikte Medine'de İslam devletinin oluşumu ve kurumsallaşma süreci vurgulanacaktır. ↻ 1. ünitenin 2. kazanımıyla ilişkilendirilecektir.
3. Dört Halife Dönemindeki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri değerlendirir.	Dört Halife Dönemi: Harita üzerinden Dört Halife Dönemindeki İslam fetihleri hakkında sunu hazırlanır. Hz. Ömer'in Adaleti: Hz. Ömer dönemindeki uygulamalardan yola çıkarak dönemin adalet sistemiyle ilgili bir metin hazırlanır.	[!] Dört Halife Döneminde halifelerin bir tür seçimle işbaşına gelmesi vurgulanacaktır. [!] Dört Halife Döneminde adaleti ve toplumsal düzeni sağlamaya yönelik uygulamalar da ele alınacaktır.
4. Emevi Devleti dönemindeki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri değerlendirir.	Emevi Mimarisi: Emevi Dönemine ait mimarî eserlerin resimleri ve bu eserlere ilişkin kısa bilgi notlarından oluşan bir sınıf panosu hazırlanır.	[!] Emevi Devleti ile Dört Halife Dönemi yönetim anlayışları karşılaştırılacaktır. [!] Kuzey Afrika ve İspanya'daki fetihlere de değinilecektir.
5. Endülüs Emevi Devleti'nin siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik gelişmelerini ve diğer Avrupa devletleri ile olan etkileşimini kavrar.	Kurtuba'da Bilim Güneşi: Kurtuba Kütüphanesi, Endülüs Emevi Devleti'nin bilime ve düşünce hayatına olan katkıları açısından incelenerek sunu hazırlanır.	[!] Endülüs Emevi Devleti döneminin kültür ve sanat faaliyetlerine örnekler verilecektir.
6. Abbasi Devleti dönemindeki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri açıklar.	Harun Reşid: Harun Reşid'in hayatı ile ilgili biyografi çalışması yapılır. Samarra-Türk Şehri: Samarra şehri hakkında tanıtım amaçlı bir broşür hazırlanır.	[!] Türklerin Abbasi Devleti'ndeki yeri ve önemi vurgulanacaktır.
7. Türk ve İslam bilginlerinin bilim dünyasına katkılarını değerlendirir.	Bilginleri Tanıyalım: Sınıf gruplara ayrılır. Her grup 7- 13. yüzyıllar arasında yaşamış Türk ve İslam bilginlerinden birini seçerek o kişi hakkında araştırma yapar. Diğer öğrenciler sunulan bilgilerden yararlanarak o kişiyi tanımaya çalışır.	[!] 7- 13. yüzyıllar arasında yaşamış Gazali, İdrisi, Farabi, İbn-i Sina, İbnü'l Heysem, Taberi, İbn-i Fadlan, İbn-i Rüşd, Muhyiddin Arabî gibi Türk ve İslam bilginlerinin çalışmalarına ve eserlerine yer verilecektir.
[!] Öğrencilerin tarihî olayları eş zamanlı olarak algılamaları sağlanacaktır.		
Etkinlik İnceleme gezisi [!] :Uyarı ↻:Ders içi ilişkilendirme ☐: Diğer derslerle ilişkilendirme		

5. ÜNİTE: TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ (10–13. YÜZYILLAR)

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Türklerin İslamiyeti kabulü sürecini ve bu süreçte meydana gelen sosyal ve kültürel değişimi açıklar.	Türkler ve İslamiyet: Türklerin İslamiyet öncesi inanışları ve İslamiyeti kabul etme sebepleriyle ilgili araştırma yapılır. Dönüm Noktası: Türklerin İslamiyet öncesi ve sonrası yaşam biçimi hakkında araştırma yapılarak sınıfta sunulur.	[!] İtil Bulgarlarının İslamiyeti kabul edişine değinilecektir. [!] Talas Savaşı'nın önemi vurgulanacaktır. [!] Tolunoğulları ve İhşidiler devletlerine kısaca değinilecektir. ☐ Türk Edebiyatı dersiyle ilişkilendirilecektir.
2. Karahanlı Devleti dönemindeki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri değerlendirir.	Kutadgu Bilig (Kutlu Bilgi): Kutadgu Bilig'de yer alan sembolik karakterlerden yararlanılarak Türk devlet geleneği hakkında drama yapılır. Türk-İslam Bilginleri: Kaşgarlı Mahmut ve Yusuf Has Hacip gibi şahsiyetler ile ilgili yetiştikleri ortamlar da dikkate alınarak biyografi çalışması yapılır. Görkemli Şehirler: Şehir araştırması yöntemiyle Kaşgar, Buhara, Semerkant gibi şehirler, İslam dünyasındaki ve Avrupa'daki şehirlerle kültürel açıdan karşılaştırılır.	[!] Kaşgarlı Mahmut ve Yusuf Has Hacip gibi şahsiyetlerin hayatı ve yetiştikleri ortama değinilecektir.
3. Gazneli Devleti dönemindeki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri değerlendirir.	Gazneli Mahmut ve Gazneli Devleti: Gazneli Mahmut'un dilinden kendi döneminin faaliyetlerini anlatan bir metin yazılır.	[!] Gazneli Devleti'nin İslamiyetin yayılışına katkıları vurgulanacaktır. [!] Dandanakan Savaşı'nın önemi vurgulanacaktır.
4. Büyük Selçuklu Devleti'nin kuruluşunda ve teşkilatlanmasında etkili olan faktörleri değerlendirir.	24 Oğuz Boyu: 24 Oğuz boyu, boyların özellikleri ve sembolleri ile ilgili tablo oluşturulur. Devlet Geleneği: Nizamülmülk'ün Siyasetname adlı eserinden seçilen metinler dönemin yönetim anlayışı ve devlet adamlarının özellikleri açısından incelenir.	[!] Büyük Selçuklu Devleti döneminde Türklerin toplumsal yapılarının yönetim anlayışına etkileri ile iktidar mücadelelerine de yer verilecektir. [!] Selçuklu Devleti'nin kurulduğu dönemde Orta Asya, Anadolu, İran ve Irak'ın siyasi durumu vurgulanacaktır. [!] Türk devlet geleneği ve yönetim anlayışına vurgu yapılacaktır.
5. Malazgirt Savaşı'nı sebep ve sonuçlarıyla birlikte açıklar.	Malazgirt Savaşı: Malazgirt Savaşı öncesi ve sonrasında yaşanan olaylar rol yapma yöntemi ile canlandırılır.	[!] Malazgirt Savaşı'nın Türk tarihi açısından önemi vurgulanacaktır.
6. Malazgirt Savaşı sonrası Büyük Selçuklu Devleti'nde meydana gelen siyasi olayları değerlendirir.	Selçuklu Kartalı: Alp Arslan, Melikşah, Muhammed Tapar ve Sultan Sancar dönemlerini anlatan örnek metinler incelenerek Selçuklu Dönemi siyasi olaylarının sebep ve sonuçları incelenir.	[!]Batını faaliyetlerin etkisi vurgulanacaktır.
7. Büyük Selçuklu Devleti Dönemi eserlerinden yararlanarak bilim, sanat ve kültüre verilen önemi değerlendirir.	Asya'nın Kandilleri: Orta Asya'da yaşayan Türk bilginleri ve bilime katkılarını konu alan TRT yapımı "Asya'nın Kandilleri" belgeseli izlenir. Nizamiye Medresesinde Bir Gün: Nizamiye Medreselerinde bir günün nasıl geçtiğine dair bir hikâye yazılır.	
[!] Öğrencilerin tarihî olayları eş zamanlı olarak algulamaları sağlanacaktır. [!] İlk Türk Devletlerindeki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapının İlk Türk-İslam Devletlerindeki değişim ve sürekliliği vurgulanacaktır.		
Etkinlik İnceleme gezisi [!] :Uyarı :Ders içi ilişkilendirme ☐ : Diğer derslerle ilişkilendirme		

6. ÜNİTE: TÜRKİYE TARİHİ (11 – 13.YÜZYIL)

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
Bu ünite ile öğrenciler; 1. Malazgirt Savaşı sonrasında Anadolu'da kurulan Türk devlet ve beyliklerinin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerini değerlendirir.	Türkler Anadolu'da: Anadolu'da kurulan Türk devlet ve beylikleriyle ilgili harita ve eş zamanlı tarih şeridi hazırlanır. Anadolu'da Türk Damgası: Anadolu'da kurulan Türk devlet ve beyliklerine ait mimari eserleri tanıtan turizm broşürü hazırlanır. Yanı başımızdaki Tarih: Anadolu'da kurulan Türk devlet ve beyliklerine ait tarihî mekânlara gezi düzenlenir.	[!] Anadolu'da kurulan Türk devlet ve beyliklerinin (Danışmentliler, Saltuklular, Mengücekliler, Artuklular, Sökmenliler, Togan Arslanoğulları, İnalğulları, Çubukoğulları, Dilmaçoğulları, İnançoğulları, Tanrıvermişoğulları, Çaka Beyliği) Anadolu'nun Türkleşmesine katkıları vurgulanacaktır.
2. Türkiye Selçuklu Devleti'nin kuruluşuna ve siyasi bir güç olarak ortaya çıkışına etki eden faktörleri açıklar.	Anadolu'da Yeni Güç Selçuklular: Türkiye Selçuklu Devleti'nin kuruluşu ve güçlenmesiyle ilgili harita ve eş zamanlı tarih şeridi hazırlanır. Türk Yurdu Anadolu: İsimlerini 24 Oğuz boyundan alan Anadolu'daki yerleşim birimleri araştırılır.	[!] Türkiye Selçukluları-Bizans ilişkisine değinilecektir.
3. Haçlı Seferlerinin sebep ve sonuçlarını Türk ve dünya tarihi açısından değerlendirir.	Doğu'dan Batı'ya-Batı'dan Doğu'ya: Haçlı Seferleri sonucu siyasi, sosyal ve kültürel etkileşimi gösteren tablo hazırlanır. Paylaşılmayan Şehir Kudüs: Haçlı Seferlerine katılan bir Müslüman ve Hristiyan askerin bakış açısından yola çıkarak Haçlı Seferlerinin sebep ve sonuçlarıyla ilgili metin hazırlanır.	[!] Eyyubiler Devleti'ne kısaca değinilecektir. [!] Haçlı Seferlerinin feodalite üzerindeki etkileri vurgulanacaktır. ↻ 1. ünitenin 5. kazanımı ile ilişkilendirilecektir.
4. Türkiye Selçuklularının siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel faaliyetlerini; Anadolu'nun Türk yurdu olması açısından değerlendirir.	Darüşşifa (Şifa Evi): Anadolu'da kurulan hastanelerde uygulanan tedavi yöntemleriyle ilgili araştırma yapılır. Ahi Teşkilatı: Ahi teşkilatının yapısı, kuralları ve teşkilatın siyasi, sosyal, kültürel faaliyetleri rol yapma tekniği ile canlandırılır. Anadolu Bacıları (Bacıyan-ı Rum): Ahi teşkilatının kadınlar kolunun faaliyetleriyle ilgili araştırma yapılır. Sigortalama Geleneği: Türkiye Selçuklularında deniz ticaretinin gelişimini anlatan bir sunu hazırlanır. Anadolu'da İpek Yolunun Durakları: Türkiye Selçuklu Devletinde bir tüccarın yolculuğu öyküleştirilerek anlatılır. Yıllar Öncesinden Gelen Mesaj: Yunus Emre ve Mevlana'nın eserlerinden seçilen örnek metinlerle insan sevgisi anlayışı incelenir.	[!] İznik, Konya, Antalya, Alanya, Sinop gibi Selçuklu şehirleri hakkında bilgi verilecektir. [!] Miryakefalon Savaşı'na değinilecektir. [!] Türk-Ermeni ilişkilerine ve Türkiye Selçuklu Devleti yönetimindeki Ermenilerin sosyal, ekonomik ve kültürel yaşayışları vurgulanacaktır. [!] Harzemşahlar Devleti'ne kısaca değinilecektir. [!] Ahilik teşkilatı, sosyal, kültürel ve ekonomik yönleriyle ele alınacaktır. [!] Ahmet Yesevi, Mevlana, Yunus Emre gibi Türk-İslam düşünürlerinin düşünce hayatına katkıları vurgulanacaktır.
5. İlhanlı Devleti'nin siyasi faaliyetlerinin Anadolu ve Orta Doğu'ya etkilerini tartışır.	Moğollar Anadolu'da: Moğol istilası ile Anadolu'da meydana gelen değişim hakkında araştırma yapılır. Cengiz Han: Cengiz Han'la ilgili belgesel izlenir.	[!] Moğol Devleti'ne kısaca değinilecektir. [!] Moğol Memluk ilişkisinin Anadolu'ya etkisi vurgulanacaktır.
6. Köseadağ Savaşı'nın siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik sonuçlarını değerlendirir.	Sonun Başlangıcı: Köseadağ Savaşı sonucu ortaya çıkan siyasi durumla ilgili harita çalışması yapılır.	
[!] Öğrencilerin tarihî olayları eş zamanlı olarak algulamaları sağlanacaktır. [!] Anadolu'da kurulan Türk devlet ve beyliklerinin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapıdaki değişim ve süreklilik vurgulanacaktır.		
Etkinlik İnceleme gezisi [!] :Uyarı ↻:Ders içi ilişkilendirme ☐: Diğer derslerle ilişkilendirme		

KAYNAKÇA

- ATATÜRK, Mustafa Kemal, **Nutuk**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1981.
- BALTACI, Cahit, **İslam Medeniyeti Tarihi**, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2005.
- BLOCH, Marc, **Tarihin Savunusu ya da Tarihçilik Mesleği**, Gece Yayınları, Ankara, 1994.
- BURKE, Peter, **Tarihin Görgü Tanıkları**, çev. Zeynep YELÇE, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2003.
- CARR, H. Edward, **Tarih Nedir?**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1996.
- CHILDE, V. Gordon, **Kendini Yaratan İnsan: İnsanın Çağlar Boyunca Gelişimi**, Varlık Yayınları, İstanbul, 1992.
- CHILDE, V. Gordon, **Tarihte Neler Oldu**, çev. Mete Tuncay-Alaeddin Şenel, Alan Yayıncılık, 1998.
- ÇİĞ, M. İlmiye, **Hititler ve Hattuşa İhtar'ın Kaleminden**, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2005.
- DANACIOĞLU, Esra, **Geçmişin İzleri**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2001.
- DAVID E. Kyvig, MARTY, Myron A., **Yanıbaşımızdaki Tarih**, çev. Nalân Özsoy, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2000.
- DEMİRCİOĞLU İ. Hakkı, **Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar**, Anı Yayıncılık, Ankara, 2005.
- DEMİREL, Özcan, **Öğretme Sanatı: Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003.
- DEVLET, Nadir, **İpek Yolu**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.
- EKİNCİ, Yusuf, **Ahilik**, Talat Matbaası, İstanbul, 2001.
- GARDNER, William H., DEMİRTAŞ, A. DOĞANAY, A., **Sosyal Bilimler Öğretimi**, YÖK, Dünya Bankası Millî Eğitim Geliştirme Projesi, Ankara, 1997.
- GÖMEÇ Sadettin, **Kök Türk Tarihi**, Türksoy, Ankara, 1997
- GÖRGÜNAY, Neriman, **Oğuz Damgaları ve Göktürk Harflerinin El Sanatlarımızdaki İzleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002.
- GÖZÜTOK, F. Dilek, **Öğretmenliğimi Geliştiriyorum**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2000
- GROUSSET, Rene, Bozkır İmparatorluğu, çev. Reşat Üzmen, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1980.
- HALADYNA, Thomas, M., **Writing Test Items to Evaluate Higher Order Thinking**, Allyn and Bacon, Boston, 1997.
- HERODOTOS, **Herodot Tarihi**, çev. Müntekim Ökmen, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2002.
- HIBBARD, K. Michael, et al., **A Teacher's Guide to Performance-Based Learning and Assessment**, Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 1996.
- İBN HALDUN, **Mukaddime**, çev. Zakir Kadiri Ugan, Maarif Basımevi, Ankara, 1954.
- İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara 2005.
- KAFESOĞLU, İbrahim, **Türk Millî Kültürü**, Boğaziçi Yay., İstanbul, 1993.
- KAŞGARLI MAHMUD, **Divan-ı Lügati't- Türk**, yay. hzl.: Besim Atalay, Ankara.
- KINAL, Füzulan, **Eski Mezopotamya Tarihi**, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Basımevi, Ankara, 1983.
- KÖYMEN, Mehmet Altay, Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1991.

- KÖYMEN, Mehmet Altay, **Selçuklu Devri Türk Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2004.
- KRAMER, S. Noah, **Sümerler**, çev. Özcan Buze, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul, 2002.
- KRAMER, S. Noah, **Tarih Sümer'de Başlar**, çev. Hamide Koyukan, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul, 1999.
- KURAT, A. Nimet, **IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri**, Murat Kitabevi, Ankara 1992.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat, **Tarih Araştırmalarında Usûl**, Kubbealtı Yayınları, İstanbul, 1991.
- LIGETI, L., **Bilinmeyen İç Asya**, çev. Sadrettin Karatay, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1986.
- MAISELS, Charles Keith, **Uygarlığın Doğuşu**, çev. Alaeddin Şenel, İmge Kitabevi, Ankara, 1999.
- McNEILL, William H., **Dünya Tarihi**, çev. Alaeddin Şenel, İmge Kitabevi, Ankara, 2004.
- MERÇİL, Erdoğan, **Sultan Gazneli Mahmut**, Yenigün Matbaası, Ankara, 1987.
- MERÇİL, Erdoğan, **Müslüman Türk Devletleri Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1991.
- NICHOL, John, **Tarih Öğretimi**, çev. Mustafa SAFRAN, Ankara, 1996.
- ÖGEL, Bahaeddin, **Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 1998.
- ÖZBARAN, Salih, **Tarih ve Öğretimi**, Cem Yayınevi, İstanbul, 1992.
- ÖZÇELİK, Nazmi, **İlk Çağ Tarihi ve Uygarlığı**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2002.
- ÖZTÜRK, Cemil ve OTLUOĞLU, R., **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2002.
- PAYKOÇ, Fersun, "Tarih Öğretiminde Duyuşsal Alanın Rolü", **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1998.
- PAYKOÇ, Fersun, **Tarih Öğretimi**, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1991.
- POPHAM, W. James, **Classroom Assessment: What Teachers Need To Know**, Needham Heights, Publishers. MA: Allyn and Bacon, 2000.
- RASONYI, Laszlo, **Tarihte Türklük**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1993.
- SAFRAN, Mustafa, **Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2006.
- STIGGINS, Richard, J., **Student-Centered Classroom Assessment**, Macmillan Publishing Company, New York, 1994.
- STRADLING, Robert, **20.Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl Öğretilmeli?**, çev. Ayfer ÜNAL, İstanbul: Türkiye Toplumsal ve Ekonomik Tarih Vakfı Yay., İstanbul, 2003.
- SUNGU, İhsan, "Tarih Öğretimi Hakkında", Aktaran: B. ATA, **Millî Eğitim**, S: 153-154, Ankara, 2002.
- SÜMER, Faruk, **Oğuzlar**, Türk Dünyası Araştırma Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999.
- ŞAHİN, Muhammet, **Uygarlık Tarihi**, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara, 2006.
- TANERİ, Aydın, **Türk Devlet Geleneği**, Millî Eğitim Yayınları, Ankara, 1993.
- TANİLLİ, Server, **Uygarlık Tarihi**, Alkim Yayınevi, İstanbul, 2006.
- TOGAN, Zeki Velidi, **Umumi Türk Tarihine Giriş**, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1981.
- TURAN, Osman, **Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1993.
- TURAN, Osman, **Selçuklular Tarihi ve Türk İslâm Medeniyeti**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1993.
- TURAN, Osman, **Selçuklular Zamanında Türkiye**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 2002.

- TURAN, Osman, **Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1988.
- Türklerde İnsani Değerler ve İnsan Hakları Başlangıcından Osmanlı Dönemine Kadar**, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, İstanbul 1992.
- ÜLKEN, Hilmi Ziya, “UNESCO ve Tarih Öğretimi”, **Yeni Öğretmen Dergisi**, S:19, 1955.
- VELLA, Yosanne, “Yaratıcı Tarih Öğretimi”, çev. Bahri ATA, **Millî Eğitim**, S:150, Ankara, 2001.
- WIGGINS, Grant, **Educative Assessment: Designing Assessments To Inform And Improve Student Performance**, Jossey-Bass, San Francisco, California, 1998.
- YILDIRIM, Recep, **Uygarlık Tarihine Giriş: İlk Çağ Tarihi ve Uygarlıkları**, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.

Yararlanılan Web Siteleri

<http://www.ttk.gov.tr>

<http://www.tdk.gov.tr>

<http://www.atam.gov.tr>

<http://kultur.gov.tr>

http://www.saskschools.ca/~aboriginal_res/evaluation/gpactrub.htm (06.04.2007)

www.nipissingu.ca/education/barbo/misc (06.04.2007)

<http://www.parkview.ps.yrdsb.edu.on.ca> (06.04.2007)

<http://www.qca.org.uk/secondarycurriculumreview/subject/ks3/history/htm> (05.07.2007)

<http://www.historians.org/perspectives/issues/2002/0202/0202teach1.cfm> (05.07.2007)

<http://www.primaryhistory.org/teachingmethods/exemplars/assessment-sample-results,279,AR.html> (05.07.2007)

<http://www.qca.org.uk/history/innovating/key2/assessment/index.htm> (05.07.2007)

<http://mciunix.mciu.k12.pa.us> (18.10.2006)